

REDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8. (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Posrednik prejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 415.

V Ljubljani, v torek dne 22. oktobra 1912.

Leto II.

Bolgarska armada pred Drinopoljem.

Taraboš pred padcem. - Črnogorci osvoje Plave in Gusinje. - Turško brodovje bombardira Varno. - Pred veliko bitko v Epiru. (Gl. Zad. vesti.)

Vojna na Balkanu.

RAZVITEK VOJNIH OPERACIJ NA BALKANU.

Razvitek prvih vojnih dogodkov na Balkanu zbuja po vsej pravici najživahnejši interes vse Evrope — od njega zavisi lokalizacija vojne ali pa razširjenje požara po vsej Evropi. Vsak korak v gibanju armad je tesno spojen ne le s politiko bojnih dežel, temveč tudi sosednih držav; odtod živo zanimanje za razvitek vojnih dogodkov.

Poglejmo, kako se utegnejo razpletati ti dogodki.

Načrt balkanskih držav je nedvomno v najožji zvezi z njih zemljepisno lego. Jedro bolgarske armade je namenjeno proti Drinopolju. Ako Turki ne izpremenijo dosedanje defenzive v ofenzivo, bo bolgarska vlada brez večjih težav obvladala vzhodno turško železnico, ki vodi iz Plovdiva v Drinopolje in naprej v Carigrad. Prizorišče vojnih operacij srbske armade je naravno Stara Srbija, t. j. novopazarski Sandžak in prirodna operacijska črta je dvotirna železnica iz Beograda preko trdnjave Niš do meje. Grška armada ima poklic, da zasede obmejni vijalet janinski in da pritegne čim največ turške vojne moči. Črnogorska milica je vsled svojega skromnega števila vezana na obmejne kraje in je zaenkrat skrajni cilj črnogorskih operacij Skader.

Vojno pozorišče je torej Tracija, nadalje Makedonija, gorenja in doljena ter Epir, ki imata seveda le podrejeno vlogo; važni postaneta le tedaj, ako je srbska vojska zmagovita in se v Makedoniji združi z grško armado, prodirajočo od juga.

Tracija (Drinopolje) je važna prvič zato, ker bode tu stala bolgarska armada, najresnejši turški nasprotnik; vdrugič zato, ker je tod obrnjena operacijska smer proti Carigradu, ki je od bolgarske meje oddaljen komaj 250 kilometrov. Zavzetje Carigrada sicer ni neobhoden predpogoj zmagosnoe vojne in Turčija doživlja le malo odločen poraz pri Drinopolju, kar kaže mnogoštevilni zgodovinski zgledi, poslednji izjava rusko-turške vojne.

Makedonija je gorata dežela in je vsled tega za razvitek ogromnih vojnih množic neugodna. S severa na jug reže to vojno pozorišče reka Vardar; dolina se tintam nekoliko razširi in nudi dovolj prostora za razvitek dolge vojne črte. Za črnogorska milico, vajeno gorskih operacij, za maloštevilne srbske kontingente in grške čete je gorati značaj Makedonije močno ugoden. Ampak tudi za turško armado, ki bo prisiljena zbrati svoje glavne sile zoper glavnega protivnika, je teren kar nalašč — gorske pozicije se dajo braniti z razmeroma majhnimi četami zoper veliko sovražno premoč.

Iz navedenega je očitno, da se vojna odloži pri Drinopolju; Turki morajo čimprej osredotočiti svoje glavne sile v Tracijo. In turško vojni ministrstvo zbira v drinopoljski okolici v

resnici vse, kar ima na razpolago. In vsled tega je bila velika taktična hiba Bolgarov, ki so razmeroma hitro mobilizirali svoje vojne sile, da so z vojno toliko časa odlašali in dali Turčiji priliko, da je ktr najbolj ojačila svojo drinopoljsko armado. Bolgarija je ponovila hudo taktično napako Rusije iz 1. 1877, ki je zbravša svojo armado na meji potratila mnogo dragocenega časa z diplomatičnimi konverzacijami, vsled česar je Turčija osredotočila lahko neprimerno večjo armado.

Turčija je v tem času lahko zbrala do devet divizij nizama (linije) in devet divizij redifa (druge linije), vsega skupaj vkup nad 200.000 mož. Vsled italijansko-turškega miru sta oproščeni in razpoložljivi tudi 6. divizija v Smirni in 5. divizija v Gapoli; ena divizija mora ostati nedvomno v Carigradu za obrambo prestolice. 23. divizija je vezana v Janini, da ustavlja prodiranje grških čet, in ojačilo so jo s 13. divizijo iz Soluna. Mrtvi za odločilne boje sta tudi dve diviziji v Albaniji, ki sta razbiti na razmeroma male posadke v Djakovi, Skadru in v Mitrovici (Sandžak).

Turška armada se bo vsekako izogibala odločilnim bitkam v Traciji kar najdalje, da pomnoži in zbere vse svoje redife in ustvari veliko številno premoč nad bolgarsko armado. Če se ji to posreči, bodo imeli Bolgari in z njimi ostale balkanske države težko stališče.

BALKANSKA PISMA.

Sofija, 20. oktobra 1912.

Karkoli more nositi puško je odšlo na vojno. Dan za dnem hiti polk za polkom na mejo. Tu je ostalo prav malo mladeničev. Nekaj je Makedoncev, ampak večji del jih je odšel v Makedonijo. Dasi ne spadajo v bolgarsko vojno dolžnost jih je vpisala Bolgarska v svojo vojno, jih oborožila in poslala v Makedonijo, da izzovejo klanje. Iz same Sofije jih je odšlo 1200, ampak koliko je onih, ki so odšli iz dežele. Za hrano in streljivo skrbi Bolgarska kakor za redno vojsko.

O bolgarskih vojnih operacijah ne izdajajo nikake podrobnosti. Listi so polni raznovrstnih laži in izmišljotin. Naše socialistično časopisje marljivo plenijo, kadar prinaša resnične podatke. Zaplenjene časopise dovolje objavljati tako kakor na Hrvaškem, to se pravi, da ne smejo iziti beli, ampak se morajo izpolniti zaplenjena mesta z drugim gradivom.

Zadnji čas počiva vse delo. Dela se samo toliko, kolikor je potrebno za vojno. Ali tudi to delo se ne izplača. Za plačilo se daje na dan kilogram kruha. V inozemstvo poročajo, da se vpišuje v vojno veliko število prostovoljcev. To ni resnica. Seveda, oglašajo se, a ti so prisiljeni — ker nimajo kruha, ker so ostali brez dela. Tuji delavci beže v svoje domovine. Na stotine Srbov je prišlo h konzulu

in so zahtevali brezplačno vožnjo domov, ker nimajo dela. Brezplačno vožnjo so sicer dobili ali kako? Nabasili so z njimi vagone, z vožnjo in nevožnjo pa jih poslali v Belgrad. Tu jih je na kolodvoru pričakovala belgrajska policija in žandarmerija ter jih vse pogrnala v vojašnice, kjer so jih preoblekli v uniforme in poslali na mejo. Prav nič jih ne vprašajo, ali ste prostovoljci, ampak vprašajo jih po starosti, pa jih požene na mejo! Evo, tako izgledajo srbski in bolgarski »prostovoljci«!

Prav tako je tudi z »velikim navdušenjem« bolgarskih in srbskih vojakov. Na lastne oči sem videl, da je to navdušenje prav majhno, a izdaleka ni takšno, kakor ga hočejo pokazati, bolgarski dnevniki inozemstvu. Seveda je nekaj fanatikov a ti so prav redki. Navdušeni so tisti, ki imajo nekaj denarja, da se lahko upijajo. O prepevanju in vzklikanju vojakov, vračajočih se z vaje, ni govora. Tisoč in tisoč marširajo otožno, ker so jim želodci prazni, doma pa jim je ostala družina — žena in otroci — brez kruha. Z bridkostjo v srcu odhajajo v krvnico, a ne morejo pomagati svoji rodbini, ki gladuje doma.

Več prilodnič.

Belgrad, 20. oktobra 1912.

Med drugim (pa medtem že zastarelim materijalom) piše belgrajski sodrug naslednje: Balkanske »krščanske« države gredo v boj! — koruza v Srbiji ni obrana, zemlja ni obdelana — brez zrna pšenice. Po bojnem pozdravu dojde gladni pozdrav! Ampak iz gladi bo planil plamen revolucije, ki bo ugasnil samo v edini, resnični in pravi demokratični balkanski konfederaciji!

VRVENJE V CARIGRADU.

Carigrad, 18. oktobra.

Mesto je že nekaj dni podobno mravljišču, v katerega je podrezal neprijatelj s palico. Nepregledne množice vrve po ozkih ulicah brez običajnega hrupa. Resnoba, skrb, bridkost, pritjena besnost in skrivna radost — vse stopnje človeških čustev in strasti se zrcalijo na obrazih.

Množice hite smoteno na železniško postajo v Stambul, odkoder odhajajo brez prestanka vojaški vlaki, kamor se stakajo neprenehoma novi polki vseh branš. Človek strmi, odkod te nepregledne množice, košenih in ožganih lic; na obrazu bereš tem sinovom prirodo, da so vajeni pomanjkanja in naporov. Ravnodušno stopajo semintja, kakor da se ne menijo za svojo okolico. Na obeh straneh ceste dela carigradsko občinstvo špalir in molče strmi v šetajočo vojaščano. Mimo jezdoče častnike pozdravlja množica s ploskanjem, ki pa v teh resnih časih ne kaže posebnega zanimanja za ovacije.

Tudi nemohamedanci so posejani med vojaščino. Prvikrat v zgodovini osmanskega cesarstva slede turškim zastavam. Med njimi opaziš mnogo solznih obrazov in tistega stoič-

nega miru, ki odlikuje mohamedanca, ne opaziš v njih. V splošnem pa jim ne manjka poguma. Bridko pa je za Grke, Armence in Žide, da morajo v neznano usodo, dočim ostajajo njih rojaki doma, ako premorejo 40 turških funtov, da se odkupijo od vojaščine. Tudi mnogo turških žena je na kolodvoru, da se poslove, od svojih gazijev (nepremagljivih). Tu vzklika ena: »Živeli junaki! Pojdite in razkosajte naše sovražnike!« in druga: »Alah vam podeli zmago in pahne vse nevernike na dno pekla.« — V dolgih vrstah stoje infanteristi na peronu. Vlak se pripelje, duri voz se odpro in vojščaki stopajo v vlak. Še nekaj trenotkov, potem zasope stroj in odpelje v neznano usodo...

Mobilizacija v vseh okrajih in predmestjih Carigrada mirno napreduje. Po cestah stopa berič z velikim bobnom in naznanja, da mora vsak v vojaško suknjo med dvajsetim in petindvajsetim letom, naj je oženjen ali ne, naj ima trgovino, obrt ali ne. Po kavarnah posedajo le še starci; na cestah so utihnil kričavi prodalci sadja in zelenjave in tudi vrste postreščkov so se močno zredčile.

Mnogo jih ubeži v tujino, nekaj se jih skriva in pogosto sreča turško potrolo, ki stika za skrivni. Večinoma so nemohamedanci, ki jim ne diši vojno rokodelstvo v teh resnih časih. Če ga patrolja ne uhvati, zgrabi njegovega brata, sestro, ki ostane v zaporu dokler ni poravnana odkupnina.

Slaba prede izvoščkom. Tik pred mobilizacija so stopili v stavko vsled hudih davkov, a so iz patriotizma končali stavko. Zdaj jim vojaška oblast jemlje konje, če so količnej za rabo. Nagla preiskava in posestnik dobi listek, ki mu nakazuje denarno odškodnino, in potem zbegom. Kar je sedaj vpreženo v kočijo, ne zasluži poštenega konjskega imena. Celu 500 kljuset mestne železnice je bilo »asentiranih«. Zdaj pridejo na vrsto avtomobili...

In tudi Bospor kaže izpremenjeno lice. Le malo parnikov vozi po morski cesti, mnogo jih miruje v lukah in čakajo zastoj na dovoljenje. Turški vojni brodovi pa puhajo na Črno morje.

M. L.

VOJNO POROČANJE.

Potrebno je, da opozorimo čitatelje, kako naj sprejemajo vesti z bojišča. Zakaj komaj je črnogorska armada dobro prekoračila mejo, že so pričela deževati z Balkana poročila, ki pa so se izkazala vsaj za pretirana, če ne za izmišljena.

Naravno je, da vojnim poročevalcem ne dovoli poročati listom stvari, ki utegnejo nuditi sovražniku dragocene podatke o stanju in gibanju nasprotnikovih čet. Vedno svarilo vsem armadam je dejstvo, da je v nemško-francoski vojni general Moltke najprej izvedel iz londonških »Times« da namerava hiteti Mac Mahon Metz na pomoč. Zategadelj se poročajo resnično pomembni dogodki v vojni šele tedaj, če so se že završili in so nasprotniku povsem

če ste našli prstane, ki so bili last gospe Van Burnamove?

Zmagoslavni in zaničljivi ton mojih besed je imel zaželjeni uspeh. Ni si mislil, da se norčujem iz njega. Nasprotno, bil je mnenja, da se vsled ponosa ne morem več premagovati. Zato me je ostro pogledal — in sicer prvič v življenju — in me z napeto pozornostjo vprašal:

— Torej ste jih našli?

Vedela sem, da prav tako malo ve, kje so prstani, kot jaz. Dvignila sem se in hotela oditi. Ko sem opazila njegovo nezadovoljnost in kako željno pričakuje odgovora, sem skrivnostno pogledala in mirno pripomnila:

— Če pridete jutri k meni, Vam hočem vse povedati. Danes nisem pri volji, da bi Vam o svojih razkritjih povedala kaj več kot toliko, da zbudim v Vas tiho slutnjo.

Gryce ni bil človek, ki bi se zadovoljil s tako malenkostjo.

— Oprostite mi — je dejal — toda take važne reči se ne dajo odlagati. Velika poročna obravnava bo v teku prvih osem dni, in rad bi zbral vse točke, ki se nanašajo na Howardovo krivdo, oziroma nedolžnost. Prosim Vas torej, bodite popolnoma odkritosrčni napram meni, miss Butterworth.

— Jutri bom odkritosrčna.

— Ne, bodite danes! — je silil v me. — Danes mi morate vse povedati!

Ko sem spreviedla, da mi upiranje nič ne pomaga, sem zoept sedla in ga prav čudno pogledala rekoč:

— Ali priznate, da Vam je stara devica vkljub vsemu le sporočila važne reči? Menila sem, da smatrate moje poskuse le za dobro šalo. Kaj je zakrivilo izpremembo Vašega naziranja?

— Naj bo, priznavam, da sem izgubil igro napram Vam; bolj pretkana ste, kot sem mislil. Toda zdaj mi prosim odgovorite: Ali ste našli prstane? Da ali ne!

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

Premišljevala sem malenkosti katerih si dotlej nisem tolmčila.

Prvič: kos perila umorjenke je bil na hrbtu zatrgan. Perilo pa je bilo popolnoma novo, torej je bilo treba precejšnje sile. Pri navadni borbi bi se bilo to težko zgodilo.

Drugič: čevlji umorjenke so bili edini izdelek, ki ni bil naročen pri firmi Altman. Ko je gospa James Pope, izpremenila svojo obleko samo čevljev ni bila zamenjala. Ali nemara ne zato, ker so bili v čevljih že vštiti bankovci?

Tretjič: begunka, ki je hotela biti neopazna, je tekla brez klobuka in rokavic proč, četudi je bil v hiši še drug klobuk in še drug par rokavic. Izprva sem mislila, da se je bala pisane in kričnega klobuka. Toda to pojasnilo mi takoj ni bilo všeč, sedaj pa še mnogo manj.

Četrtič: ali ni deklica rekla: »Oh! kako naj se je dotaknem! Saj je mrtva! je nikdar se nisem dotaknila mrtlice!«

Ali ni iz tega razvidno, da je mlado navidec tako občutljivo slabotno dekletce zamenjalo že po umoru svojo obleko z obleko gospe?

Ta misel in kar se je dalo sklepati iz nje, je bila prestrašna! Da je preoblekla umorjenko, je bila njena želja pač zelo močna. To je pa bilo le mogoče, če je sama izvršila zločin. Toda Howard? — Njegovo dejanje mi je bilo še vedno nerazumljivo. Vendar še vedno nisem verjela na njegovo krivdo. Nasprotno, njegova nedolžnost se mi je zdela še mnogo bolj dokazana kot prej. Če bi bil namenoma ali nehoti zakrivil umor svoje žene, ali bi bil tako nedolžno zapustil svojega pomočnika, ne da bi skušal izbrisati vse sledove, ki so zbujaali sum? Ali bi bil prepustil vso skrb svoji ženi? Ne, ver-

jetneje je bilo, da se je izvršil umor po njegovem odhodu, in da je tajil identiteto svoje soproge le zato, ker ni vedel za njeno navzočnost v hiši. Ker je bila obleka pozneje zamenjana, je mislil, da je žrtev spoznal po oblačilu. Morda je živel res v dobri veri, ko je ni hotel spoznati. Ta domneva ni bila nikakor neverjetna in je pojasnjevala marsikaj v Howardovem vedenju, kar je bilo sicer prav čudno.

Toda prstani? Kako, da jih nisem našla? Če so bile moje slutnje prave, je morala imeti ženska ta dokaz krivde pri sebi. In vendar sem preiskala slednji kotiček v sobi brezuspešno! Ta neuspeh me je jezil. Da se nekoliko razvedrim, sem vzela v roke pletenje, ki je bilo v košarici za ročno dela, in sem pletla.

Komaj pa sem začela z delom, ko me je zvalila nemirnost bolnice k postelji; Oliverjeva se je bila zavrnila in me je gledala ne več trepeče, temveč polna groze.

— Lepo Vas prosim, ne delajte tega! — je zamrmrala in pokazala z roko na moje delo. Ropot pletenk ne morem prenašati. Lepo Vas prosim, odložite to delo! Prosim, takoj!

Bila je tako razburjena, da sem takoj ugodila njeni želji. Četudi me je njen zločin navdajal z grozo, vendar nisem storila ničesar, s čimur bi jo mučila. Ko sem pletenje odložila, je omahnila zopet nazaj, in olehčalen zdih se je izvil iz njenih ust. Pomirila se je zopet in moje misli so se vrnile k prejšnjemu razmotrivanju. Prstani! Kje so bili prstani? Ali se mi posreči, da jih najdem?

Šestindvajseto poglavje.

Ob sedmih zjutraj je spala bolnica tako sladko, da sem jo brez skrbi zapustila za trenotek. Rekla sem gospodični Spicer, da imam v mestu opravke, in prosila sem hišno, naj ostane pri Oliverjevi. Dali so mi zajtrk in nato sem odšla, da poiščem gospoda Gryca.

Dobila sem ga šele ob enajstih. Ker sem

znani. Toda še topot bo skušalo vojno vodstvo resnico spasti, zlasti če gre za poraze, umikanje, bolezní v taboru, ali za podobne nezaželjene pojave.

Vse to se razume samoposebi. Zategadelj bo bral pametni čitatelj vojna poročila s potrebnim previdnostjo, skušal bo brati med vrsticami. Zlasti pa se moramo zavedati, da se marsikdaj poročajo završena dejstva, pa so v resnici le fantastične kombinacije poročevalcev.

Kar se tiče poročanja z balkanskega bojišča, kažejo raznotera znamenja, da si hočejo balkanske države prikrojiti vojno poročanje po polnoma po svoji volji. Predvsem nas potrjujejo v tej veri določila, ki so jih dobili korespondentje evropskih in ameriških listov v bolgarskem glavnem taborišču. Po teh določilih na primer morajo poročevalci vsa poročila predložiti cenzuri, ali z drugimi, jasnejšimi besedami, poročati se sme le to, kar hoče imeti v ta namen določeni uradnik generalnega štaba. V velikosti izgub, o sili bojujočih se čet, o boleznih v taborih, o slabem razpoloženju v armadi ne sme poročati noben poročevalec, tudi ne sme izreči slabe sodbe o četah. Če vso stvar natančneje premislimo, imajo balkanske države seveda prav; ampak povsem umljivo je, da si evropski listi stavijo vprašanje, ali se bo v bodoče še izplačalo pošiljati vojne poročevalce na bojišče, če ti ne smejo poročati nič drugega, kar bi imelo tudi poluradno poročilo generalnega štaba.

Če se morajo torej vsa vojna poročila sprejemati s precejšnjo previdnostjo, tedaj jo bo treba še podvojiti nasproti balkanskim vojnim poročilom. Vrhutega je tudi dejstvo, da so v zadnjih letih vojna poročila vedno bolj fantastično pobarvana. Že Rusi so se v rusko-japonski vojni korenito potrudili, da izraznajo pomankanje vojne sreče s povodnjivo depeš o zmagah. Popolnoma v bajne sfere pa se je povzpelo vojno poročanje v tripolitski vojni in sicer na obeh straneh.

Zdi se, da so se tudi balkanski narodi polastili te tripolitske manire. Balkanski narodi prebivajo v orijentu in v orijentu prevladuje fantazija, ki se ne da rada motiti v bajnem, pravljicnem svetu. Tako se je zgodilo, da so Črnogorci takoj v začetku svojega vojnega pohoda napravili iz ponižne obmejne strelnice kar utrbo, za številke vjetnikov pa so se močno razkošili z ničlami. Črnogorce pa je še prekosilo turško časopisje v Solunu in Carigradu, ki že zategadelj plava v sferah neizmernosti, ker so pri njem vposleni ljudje, ki so doslej opravljali mirne posle in nimajo pojma, kaj se v vojni tehko zgodi in kaj ne. V sled tega debelo kršijo najvišje pravilo sleherne laži, da se mora vsaka laž gibanj v mejah verjetnosti. Slednji obmejni spopad izpremene neustrašeni pefršni junaki v velikansko zmagae, in pohode čez nezmerne daljave; število mrtvih in ranjenih pa se gromači v strašnih številkah.

In vendar teh poročil ne moremo kratkoma zavreči. Zakaj iz njih se svetlika resnično dejstvo, ki se utegne v doglednem času završiti — za to je podala japonska vojna dovolj zgledov. Treba je le razlikovati faktičnost in nemotno od verjetnosti in možnega.

Ljubljana in Kranjsko.

Amerikanski zgleđ. Došla nam je v roke zadnja številka »Proletarca« v novi povečani obliki, na osemih straneh. List je lepo urelevan in se amerikanski sodrugi z njim lahko postavijo. In ko jim častitamo na sijajnem uspehu, si ne moremo kaj, da se ne bi spominjali neobhodnega dela za našo »Zarjo«. Amerikanski sodrugi so v razmeroma kratkem času zbrali velik fond, ki jim omogoča, da podvoje obseg svojega glasila in že si zaupajoč na vztrajnost in požrtvovalnost ameriškega delavstva postavljajo izdajatelji višji cilj: od ted-

O razvoju zasebne lastnine.

Priredil L. J. (Dalje.)

Žito so pridelovali najprej tudi le na prostem polju in šele pozneje v ograjenih vrtilih in slednjic na njivah, ki so jih s pomočjo živine orali z lesenim plugom, a pozneje, ko so iznašli železo, z železnim. Šele sedaj je bilo mogoče orati večja polja in porodila se je misel, da naj bi se gozd iztrebil in priredila obsežna polja. Sedaj je bilo mogoče pridelovati živeža, kolikor je trebalo, in s tem je bilo tudi omogočeno, da se je moglo naseliti mnogo ljudi na enem kraju. Preden so ljudje začeli obdelovati zemljišče, ni bilo mogoče, recimo, da bi se naselilo v kakem kraju milijon ljudi, pa bi osnovali državo. Če se je pa kaj takega zgodilo, potem se je to utegnulo zgoditi šele v pastirski dobi na ravninah ali pa na izboljšanem zemljišču ob posebno ugodnih razmerah. Ne morem si drugače misliti, nego da je bilo treba dolge dobe, preden se je udomačilo poljedelstvo in so se ljudje navadili na močnata živila.

Uvedba teh živil je človeško življenje povsem preustrojila. Poljedelstvo je priklenilo človeka na stalno bivališče, mu je nudilo dovolj živeža, da je polagoma opustil ljudstvo. To dejstvo dokazuje, da se je stanje človeštva, posameznikov kakor celih narodov, izboljšalo zaradi tega, ker so imeli živeža v obilici. Vprašanje živeža je pa bilo še vedno najvažnejše vprašanje.

Ker se gospodarstvo razvija, se razmerje med posameznimi osebami spreminja samoposebi, enako tudi med osebo in stvarjo. V dobi barbarstva je bilo bogastvo različnejše in obsežnejše. Oseba lastnina je bila že precej razvita. Udomačenje živali in krotenje čred je bilo nepričakovano vir bogastva, ki je čisto spremenil družabne razmere. Prej je bilo treba iskati hrano vsak dan sproti. Sedaj pa, s čedami konj, velblodov, oslov, govedine, ovac, koz in prašičev so pastirski narodi že posedovali imetje, ki se je ob najmanjši pažnji množilo samo in

nika na osemih straneh dnevnika na štirih straneh. Kdor pozna železno doslednost amerikalnih socialistov, prav nič ne dvomi, da tudi ta cilj v kratkem dosežejo. Sodrugi! Delavci! Sijajni amerikalni zgleđ naj nam bo živa vzpodbuda, da se še z večjo vneto, s še večjo žilavostjo lotimo dela za »Zarjo«. Koliko je še na Slovenskem delavcev, koliko je še na Slovenskem sodrugov, ki se sicer prištevajo naši stranki, ki pa niso še naročeni na »Zarjo« in ki jo niti redno ne čitajo. Naložimo si vzvišeno nalogo, da dovedemo tudi te delavce v rastočo in množeco se družino »Zarje«. Ne odnehajmo, dokler z »Zarjo« ne preplavimo delavskih domov! Spominjajmo se ob vsaki priliki njenega milijonskega sklada, ki je zanesljiv barometer naše zavednosti! Segajmo po obveznicah, ki imajo namen, da postavijo najvažnejše naše podjetje na solidna tla! Sodrugi, ne izgublajmo časa in ne strašimo se nobenega truda! Vzvišeni cilj je vreden našega dela!

Hišna preiskava v našem uredništvu. Včeraj popoldne smo imeli nepričakovan obisk, enako neprijeten nevaženim gostom in hišnim gospodarjem. Notar Mate Hafner se je začel razžaljenega vsled objave celjske razsodbe v znani njegovi pravdi in predlagal hišno preiskavo, ki je kajpada iztekla brezuspešno, ker se vsi rokopisi v varstvo uredniške tajnosti po porabi sproti uničujejo.

S trebuhom za kruhom. V soboto se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 70 Hrvatov, 10 Kočevarjev in 17 Macedoncev, nazaj je pa prišlo 40 Hrvatov in 17 Slovencev, 19 Hrvatov je šlo k zgradbi dolenske železnice, 17 v kočevski rudnik, 20 v Heb, 10 v Buchs, v Budjejevice pa 35. Na Ogrsko se je odpeljalo 60 Slovencev, 37 Kočevarjev pa na Dunaj kostani peč. — Včeraj so šli v Ameriko 4 Sloveni, 35 Hrvatov je prišlo iz Nemčije, 20 Kočevarjev se je odpeljalo na Dunaj.

Pridelek krompirja. Ministrstvo za poljedelstvo je objavilo, da znaša letošnja letina krompirja 51.59 milijonov kvintalov. Letina je manjša kakor je bila preračunjena preje. Med glavnimi vzroki je deževje in mrzlo vreme, ki je nastopilo v času ko je krompir dozoreval.

Župan poveril 3000 kron. Ivana Gorinika, bivš. župana v Gori pri Kočevju, starega 35 let, so zaprli, ker je poveril do 3000 K občinskega denarja. Izvoljen je bil za župana leta 1906. Sej sploh ni skliceval ker so odborniki, kakor se je izrazil, v njegovih očeh »smrkavci«. Zadnji račun je položil leta 1909. Ko je bil nato zopet za župana izvoljen, je začel popivati in se je zelo zadolžil. Denar pa jemal iz občinske blagajne.

Smrtna nesreča na žagi. V Soteski na Dolenskem se je ponesrečil v petek, dne 18. oktobra, dopoldne ob 11, rni Franc Mikec, ki je vozil žaganje in opravljal druga mala dela na soteski žagi. Bil je star šele 16 let. Padel pa je enemu izmed tovarišev ključ skozi špranko v tleh v spodnji prostor žage, kjer se po jermenih sučejo kolesa. Iskal je najbrže ključ po tleh in se dotaknil s predpasnikom osi, ki mu je v naglici navila predpasnik in ga potegnila k sebi. Tako je prišel pod jermen, ki ga je zagrabila za eno roko in mu jo popolnoma odtrgal. Nazadnje so prišli še noge pod jermen, tako da je na kolesu visel za noge in mu je z glavo butalo v zemljo in strop. Našli so ga na kolesu in ustavili žago. Seveda je bil fant že mrtev.

V preiskavi radi odpravljanja ploda je nekaj tukajšnjih babic in nekaj drugih precej znanih oseb.

Izgubljeno in najdeno. Dijak Iv. Ambrožič je izgubil bankovec za 20 K. — Služkinja Alojzija Petje je izgubila denarnico, v kateri je imela 7 K denarja in dva zlata prstanač — Hlapec Fran Polajnar je izgubil čez 21 K denarja. — Delavec Peter Kroflič je izgubil bankovec za 10 K. — Posesnik Jožef Modrijan je

daljo dovolj živeža, mesa in mleka. Črede pa niso služile le kot hrana nego so jih mogli tudi zamenjavati; rabili so črede, da so odkupovali z njimi vjetniki, plačevali globe, darovali bogovom. Črede je torej tedanje človeštvo bolj cenilo nego vso drugo lastnino, ki so jo doslej poznali, in ker so jim omogočale, da so se hitro množili, so ljudje tudi začeli spoznavati moč bogastva. Zasebna last čred se je morala torej že nekoliko prej razviti, kakaj v tistih dobah, do katerih seza verjetna zgodovina, naha-lamo že povsod črede v zasebni lasti rodbinskih (župnih, zadržnih) predstojnikov.

Na tej stopnji kulture se je učil človek poznati tudi platno in sukno, kakor tudi orodja in orožje iz bron. Na zahodni polobli so že sejali koruzo in vrtno cvetje ter obdelavali bron, napravljali so s pavlo podložne oklepe, dvo-rezne meče, na katerih ostrini, ki je bila še iz lesa, so pritrdili kremenjakove ostrine, ter se-kiro in dleto iz bakra.

Razmerje posameznih ljudi do zemlje se je nekoliko izpremenilo. Zemlja je ostala še vedno last rodu. Toda del skupnega imetja so odstopili, da so z njim vzdrževali upravne in go-spodarske organe, kos imetja so določili za ver-ske namene in tretji največji del so pa razdelili med posamezne rodbine ali občine (župe). V obče je pa izključevala skupna last zemljišče za-sebno lastnino hiš in posestev sorodnih rodo-vin. Pravica do deleža skupnega imetja, zemlji-šča je bila po tedanjih življenjskih razmerah čisto nemogoča. Šele na koncu barbarske dobe, torej preden je človeštvo prešlo na stopnjo ci-vilizacije, se je jasno pokazalo, da se nagiblje zasebna lastnina v dveh smereh: državna (dru-žabna) last, zasebna last.

Ob začetku tiste dobe, ki nam jo zgo-do-vina že opisuje, so imeli pri Grkih del skupnega zemljišča rodovi, drugi del fratriji, tretji del gentili; večina zemljišča je pa vendar že takrat bila v rokah posameznih »meščanov«. Za So-lona ni bila zasebna last nič novega. Znani so je že tudi zastavljanje in delati dolgove nanjo.

Predn se je pojavila zasebna lastnina, je bila nedvomno skupna lastnina: toda tudi last

izgubil denarnico s 30 K, katero je našel de-lavec Fran Tavčar. — Šolska učenka Ivanka Finčeva je našla denarnico, v kateri je bila manjša svota denarja in dva prstana. — Neka prodajalka je izgubila 4 K vreden predpasnik. — Stražnik Stefan Arzenšek je našel moški de-žnik.

Umrli so v Ljubljani: Jakob Strajnar, sedlarski pomočnik, 21 let. — Ana Pavelšek, užitarica 75 let. — Antonija Kerkoč, služkinja, 51 let. — Ana Marinčič, rejenka, 3 mesece in pol. — Kristina Brodt, bolniška sestra, 61 let. — Marijeta Podbevšek, užitarica, 70 let.

Kinematograf Ideal. Spored za torek 22., sredo 23. in četrtek 24. oktobra 1912. 1. Med jezeri in pogorji. (Krasna naravna slika.) 2. Dupin se povsod izreže. (Velekomično.) 3. Žurnal Pathe. (Kinematografska poročila. Naj-novejši dogodilaji, šport, moda itd.) 4. Erwach-ter Mut. (Drama.) 5. Moric v plamenih. (Vele-komična burka s Princem.) 6. Skrivnost Monte Carla. (Senzacijska drama v treh delih iz živ-ljenja sisternega igralca. Povzeta večinoma na lico mesta z dovoljenjem ravnateljstva igralnice.) Samo zvečer. 7. D-vlak ljubjevi. (Učinkovita veseloigra, polna krasnih ljubav-nih prizorov.) — Samo zvečer. V soboto: Strah pred bodočnostjo. (Drama iz življenja.) V torek 29. oktobra. Dr. Qār el Hama II. del. (Najboljši detektivski film sedanjosti, ki daleko prekaša I. del.)

Vojna in borza.

Vonj po smodniku, ki puhti z Balkana, spravlja borzo v slabo voljo. Ampak vsi bor-zijanci niso potrti in žalostni; »borzne izgube« so namreč obenem borzni dobički, kar izgubi Meyer, dobi Goldstein, vsaj kolikor se tiče špek-ulantov po poklicu. Zakaj borzno življenje je ustvarjeno tako, da vedno delujeta dve stranki, druga proti drugi, osjeji (haussiers) in besjeji (baissiers). Glavna bitka se bije na polju »ter-minske kupčije«, to se pravi, pri trgovini z vrednostnimi papirji, kjer se papirji kupujejo in prodajajo pod pogojem, da se mora izvršiti do-bava ob določenem, po borznem redu ozna-čenem roku. Pri tem je pravilo, da se porav-najo ob tem dobavnem roku izključno dife-rence. Na primer: Meyer kupi od Goldsteina za 100.000 mark akcij Nemške banke za kurz 250 za 100; Goldstein pa teh akcij niti nima ne; ob dobavnem roku je kurz višji ali pa nižji, recimo 255 ali 245 za 100; Goldstein bi torej moral k temu kurzu kupiti, da izvrši dobavo, in bi v prvem slučaju izgubil 5 odstotkov (ku-pil bi za 255 odstotkov, da prodaja za 250), v drugem slučaju pa bi pridobil pet odstotkov. Namesto tega se Meyer in Goldstein spozna-umita, da poravnata le difference. V prvem slu-čaju bi torej moral plačati Goldstein Meyerju 5000 mark, v drugem pa Meyer Goldsteinu 5000 mark. Osjeji, ki špekulirajo »à la hausse«, to se pravi, računajo na naraščanje kurzov, to-rej kupijo papirje, ker upajo, da kurzi posko-čijo do dobavnega roka, besjeji, ki špekuli-ralo »à la baisse«, pa narobe računajo na to, da kurzi padajo do določenega roka, torej pro-dajajo in upajo, da nakupijo papirje do tistega roka ceneje, kakor so jih bili prodali. Roki so na borzah različni: nemške borze poslujejo le »per ultimo«, t. j. za dobavo zadnji dan v te-kočem mesecu, francoske, belgijske, angleške borze pa poslujejo »per ultimo« in »per me-dio«, t. j. razen zadnjega dne je tudi sreda meseca dobavni dan.

Razen teh terminskih kupčij se sklepajo tudi »blagajniške kupčije«, pri katerih se trguje z vrednostnimi papirji ob takojšnji dobavi proti plačilu v gotovini. K terminski kupčiji ne pri-puste vseh vrednostnih papirjev, ampak je treba preje dovoljenja borznega vodstva.

Pri eni in pri drugi skupini se ločijo tr-

gujoče osebe v dve skupini: v špekulante po poklicu in v špekulante od časa do časa (h ka-terim prištevamo v gotovem smislu tudi banke, v kolikor na lasten račun nakupujejo vredno-stne papirje in jih prodajajo, da se okoristijo s spremembami kurzov) na eni strani, na drugi strani pa so kapitalisti, ki kupujejo vrednostne papirje, da jih porabijo za glavnico kapitala, da dobivajo dividende ali obresti. Špekulantje po poklicu so navadno ljudje, ki imajo veliko izkušnje v borznih kupčijah in so natančno po-učeni o posameznih papirjih in o položaju de-narnega trga. Njim se pridružuje velika mno-žica tistih, ki ne delajo borznih kupčij po po-klicu, ampak bi samo ob posebnih prilikah radi pobasali dobiček; borza jih zaničljivo imenuje trabante.

Ločitve v osjeje in besjeje si seveda ne smemo misliti tako, da pripada posamezen špek-ulant vedno eni ali drugi skupini. Nasprotno, špekulant vpoštevata dejanske razmere, zdaj ima »mnenje« à la hausse, zdaj zopet à la baisse. Večkrat se »zaokrene«, če terjajo položaj. Na primer: Meyer je kupil 5. v mesecu papir v nadi, da kurz poskoči; kurz je 10, res poskočil; Meyer se lahko ogne nadaljnjem riziku, če prodaja papir za enak kurz; potem je »izven kupčije«; računal pa je, da se 10. v mesecu do-sežezi kurz ne obdrži, zategadelj ga je prodal, da utakne v žep dobiček od padanja kurza.

Nemirni časi, zlasti časi vojne nevarno-sti, imajo za posledico dvojne pojave: Na eni strani se vznemirjajo lastniki vrednostnih pa-pirjev, ki jih imajo za kapitalovo glavnico, tre-pečejo za svojo last, dvomijo, ali bodo divi-dende dovolj visoke, da obrestujejo kapital, ali bodo točno plačale obresti države, katerih rentna pisma imajo. Na drugi strani posežejo špekulantje po poklicu vmes. Ti vedo iz izkuš-nje, da se pojavi to vznemirjenje kapitalistov, da bodo mnogi prodali svoje papirje, da bo to-rej ponudba velika in bo moral kurz pasti; za-tategadelj prodajajo in so gotovi, da bodo ob dobavnem roku še ceneje kupili. Ampak ravno s tem še bolj pritiskajo na te kapitaliste. Rentje X. ima za 100.000 mark akcij banke, ki je an-gažirana v Turčiji; sodi, da utegne imeti banka izgubo vsled vojne, da bo morda namesto pet-najstodstotnih dala le desetodstotne dividende; ni pa se še odločil, kaj naj stori. Na borzi pa snuje špekulant Y., ki gre à la baisse in prodaja tiste akcije. Njega posnemajo tudi trabantje in zato bo kurz padel še tisti dan. Zdaj pa se po-lasti X. strah in nemudoma naroči svojemu bankjeju, da prodaja njegove akcije. Podobno pa stori na stotine drugih lastnikov teh akcij. Tako nastanejo panike na borzah; kurzi padajo, ker hoče vse prodati.

Vprašanje je, kdo pa vse to kupi? No, kupci so deloma špekulantje, ki računajo na to, da bo panika slednjic pri kraju, da bodo kurzi zopet poskočili in se bodo po ceni nakupljeni papirji z dobičkom prodali. Pri državnih poso-jilih vlada pogosto naroča bankirjem, da poku-pijo na trg vržene papirje. Te vlade namreč računajo na to, da bodo rabile nova posojila; če pa so stara posojila v kurzu globoko padla, bodo novi posojevalci stavili trde pogoje.

Zategadelj je napačno, če se dviga toliko prahu o ogromnih izgubah ob borznih panikah. Te izgube zadenejo nazadnje le ljudi, ki so drago nakupile papirje ceno prodali, pač pa so napravili tisti, ki ceno pokupijo, sijajno kup-čijo, kakor hitro kurzi »okrevajo«. Seveda to okrevanje kar lahko izostane, kurzni nivo utegne ostati dalj časa nizek. Toda to se zgodi le tedaj, če delajo delniške družbe, ki gre za njih akcije, v resnici vsled vojne slabe kupčije in zategadelj plačujejo nizke dividende. Potem je doletela prejšnje lastnike, ki so akcije ceno prodali, izguba, novi lastniki, ki so ceno ku-pili, pa pridejo na svoj račun. Najslabše seveda odrežejo državniški upniki tistih držav, ki jih je

več pridlovati nego je potrebovalo.

Nadaljni vir bogastva je bilo suženjstvo, ki se je najbrže uvedlo kmalu po postanku ži-vinoreje, zakaj potrebovalo se je vedno več ljudi za pašo in nadziranje živine, zaradi tega tudi vjetega sovražnika niso več smatrali za ro-parsko žival, niso ga več pobili in pojedli, nego porabili so ga kot koristno domačo žival. Ime-litelj sužnjev je namreč odkril skrivnost, kako lahko se pomnožuje glavniško imetje, na ta na-čin, če delajo zanj drugi.

Posest živalij je pa tudi dovedla do pride-lovanja žita.

Vsi raziskovalci zgodovinskih dejstev pri-hajajo soglasno do zaključka, da je bila prvotna lastnina skupna. Vse, kar so imeli, je bilo last rodu, rodovine. Zasebna last, posebno last zemljišča pa se pojavlja šele ob koncu barbar-ske dobe. To je začetek civilizacije. Prvotna družabna oblika je bila nedvomno komuni-stična, ker seza še daleč v zgodovinsko dobo. Take ostanke nahajamo pri Rimljanih, Grkih, Indih, Kitajcih, Slovanih, Nemcih in Židih. Še celo v naši dobi jim imamo v ruskih selih (mive). Henri George pripoveduje značilen pri-godek: Ko so prišli belci (Evropejci) v Novo Zelandijo v Avstraliji, pa so hoteli kupiti zem-ljišče od zamorcev, ga jim ti niso hoteli pro-dati. Rekli so, da bi sicer sami imeli to pravico, toda zaradi svojih otrok ne smejo tega napra-viti. Vsak otrok ima že pri rojstvu pravico do zemljišča.

Kako se je torej prelevila iz skupne last-nine zasebna lastnina? Kakšni so bili vzroki, da so vsa ljudstva opuščala komunizem (skupno last), čim bolj so se približevala civilizaciji, kul-turi? Ker nahajamo na razvoj pri vseh ljudstvih, je bil torej naravna potreba. Oglejmo si pa ta razvoj podrobneje, kolikor je to mogoče.

V zasebno last so vsekakor spadale naj-prej premične stvari. Izdelovalec loka, pišce, sekire, kija ali košare je bil upravičen do pred-meta, ker ga je napravil. K razvoju zasebne lastnine je pa tudi pripomoglo to, da so bile razne priprave napravljene za posamezne ose-bnosti. Predmeti, ki so jih rodovi skupno izdelo-

vojna upropasti in ki torej kasneje ne morejo plačevati obresti na svoja posojila. Če pa se to ne pojavi, potem so prodajalci rentnih listin imeli izgubo, kupovalci pa so napravili sijajno kupčijo. V vseh teh slučajih se more torej govoriti o »izgubah« le v toliko, da eni izgube, kar drugi dobe.

V drugem smislu pa ima to nazadovanje kurzov na borzah narodnogospodarski pomen: vznemirjenje kapitalističnega publika vpliva na splošno poslovanje, kredit se otežkoči, ker ima za posledico, da se otežkoči, prelože ali celo prekinijo marsikateri kupčijski posli, ki bi se ob rednih razmerah zaključili. Borzna panika torej vpliva na splošno gospodarsko življenje, ne oziraje se na pešanje trgovine z deželami, ki so v vojni.

(Nafie.)

Vestnik organizacij.

Predavanje. Jutri ob 8. zvečer predava v ljubljanski »Vzajemnosti« sodružica Alojzija Stebel. Seja osrednjega odbora »Vzajemnosti« v Ljubljani bo jutri zvečer točno ob 9. zvečer takoj po predavanju. Govorniki tečaj. Naslednji sestanek bo v četrtek točno ob 8. zvečer v pisarni ljubljanske »Vzajemnosti«. Pri- dejo tudi lahko sodruzi, ki niso vpisani.

Prošnja. Sodruzi, ki jim je znano, kje se nahaja so- drug Gregor Stajer, prej žel. čuvaj v Postojni, so naprošeni, da sporoče njegovo dosedanje bivališče osrednjemu odboru »Vzajemnosti« v Ljubljani.

Zadnje vesti. Vojna na Balkanu.

OSVOJITEV MUSTAFE-PAŠE.

Sofija, 21. oktobra. O zavzetju Mustafe- paše se poročajo šteje podrobnosti: Boj za Mustafapašo je bil silno krvav. Bolgarski polk, ki je štel 11 sto mož, je napadel turške voje, ki so šteli 2000 mož. Prišlo je do nepopisno lu- tega boja, ki se je končal z bolgarska zmago. Ko je bolgarski general zavzel mesto, je ukazal naj se mesto odslej imenuje Ferdinandovo.

BOJI OB BOLGARSKI MEJI.

Solun, 21. oktobra. Iz Krive poročajo, da so Turki zavzeli utrdb, ki jih je pred par dnevi neka maloštevilna bolgarska četa tam napra- vila. Turki so dobili iz Soluna topove ter vas oblegali več dni. Od cele vasi je ostalo samo 10 hiš, 230 hiš je popolnoma razrušenih. Bol- garska četa je bila decimirana, vendar se ji je posrečilo prodrati goste turške čete. Večina prebivalcev je bila ubitih.

BITKA PRI RODOGTU.

London, 21. oktobra. Korespondentje angle- škij listov brzojavljajo, da se je pričela med bolgarsko in turško vojsko velika bitka pri Rodogtu.

BOLGARI PRED DRINOPOLJEM.

Bolgarske čete vzdorne armade so nasko- čile Mali Trnovo ter prodrle 25 km proti Kirki- lisu, od katerega so oddaljene le še 8 km. Bol- garska centralna armada se nahaja že 13 km od Mustafe paše, Bolgarsko armadno vodstvo se pripravlja na obleganje Drinopolja ter si je v švesti, da je tam pričakovati velikanskih bojev.

Sofija, 21. oktobra. Druga bolgarska arma- da, ki prodira proti Drinopolju se je približala prvim sedmim utrdbam pri Drinopolju. Z baje- netnim nasokom je zavzela v strahovito krva- vem napadu 2 trdnjavi. Tretja armada je za- sedla Mali Trnovo ter kakor poročajo nekatere vesti tudi Kirklislo.

Sofija, 21. oktobra. (Uradno.) Bolgarske čete so v soboto popoldne zasedle oba bregova Marice pri Mustafi paši. Tekom popoldneva se je bolgarskim četam posrečilo zasedati tudi Mu- stafo pašo, kjer so zaplenili mnogo živeža in kr-

vali, so ostali pa še dolgo last rodov, n. pr. čolni, šotori, kočje itd.

Orodja, lok, pišča, sekira, bodalo itd. je tudi pravi izvir za zbijanje čuta o zasebnosti lastnine. Orodja prijemljemo z roko, in to je očiten znak vsake lastnine, ki ga vidimo z očmi. Mnogo po- zneje so prešla nepremična dobra v zasebno last. In kako?

Kakor so se množile črede, tako se je ve- čala tudi potreba po zemljišču. Dober pašnik, rodovitni travniki so postali posest, ki so si jo morali ljudje priboriti ali z delom ali z bojem. Spočetka je bilo še mnogo zemlje brez gospo- darja; prilastili so si jo kar s tem, da so se na njej naselili. Toda ljudje in živali so se hitro množili, in pregosta naselitev je pozneje po- vzročala boje. Ropali so si medseboj zemljo in še vojskovali zanjo. Čim bogatejši je bil ta ali oni rod, tem nevoščljivejši mu je postajal sosed- nji. Vsak rod, ki se mu je množilo bogastvo, se je moral čuvati. Vedno so imeli vojno stanje in pokazala se je nova potreba enotnega vo- dstva, glavarja. Tesna moč je bila takrat po- sebno cenjena. In glavar je bil oni, ki je prvi razdrl skupno last nepremičnin. Za posebne za- sluge so mu dajali posebno plačila, in ker je zaradi pomnoževanja čred postajala zemljišče dragoceno, pa so dali tudi glavarju za nagrado kos zemlje v last. To je »socialni greh«. Poleg telesne moči pristopa kot drugi činitelj, ki od- ločuje pri politični veljavi, še bogastvo.

Nagrad v obliki zemljišča pa niso dobivali le glavarji nego še drugi možje, ki so bili hrabri v vojski. Tako je nastalo plemstvo in prav- kinjal za njim tudi duhovništvo. Nastajali so štanovi ali razredi, ki so se v bistvu razločevali v tem, da so posedovali zemljišča. Najstarejši dokumenti dokazujejo, da je bila aristokracija tudi že v barbarski dobi jako razvita, to nam potrjujejo egipčanski hieroglifi, stari testament, Homer. Solon je že zapustil oporoko, in Rim- lani, ki so poznali še pozno v zgodovinski dobi le za premešane lastninsko pravico, so potem, ko so sprejeli Plebejce v rimsko državljanstvo, spremenili pojem o lastni in socialnih potrebam primerno in odpravili državno lastnino.

(Konec prihodnjic.)

mil. Turki so notni razstreliti železniški most čez Marico, kar se jim pa ni posrečilo. Most je bil le malo poškodovan. Električne naprave, br- zovajne postaje in telefonske zveze so nepoško- dovane. Turki so se umaknili proti Drinopolju. Sledil jim je močan bolgarski oddelek, ki je pro- drl do prvih predutrb. Bolgari so vjeli nad 100 Turkov, predno so dospeli do prednjih utrb. Neprestano se bližajo bolgarske čete mestu, ter so zavzele že več pozicij v okolici Drino- polja.

Carigrad, 21. oktobra. Bolgarske čete so pričele s svojim delovanjem že v Drinopolju samem. Že včeraj so poskusile več bombnih atentatov v Drinopolju.

DRINOPOLJSKE UTRDBE.

Plovdiv, 21. oktobra. Po zanesljivih vesteh je v drinopoljskih utrdbah 100.000 Turkov, ki imajo 26. baterij. V tozensgradskem utrjenem taborišču je 50.000 mož. Okrog taborišča je 8 rogov.

TURŠKA POROČILA O BOLGARSKIH PORAZIH.

Carigrad, 22. oktobra. Iz zanesljivega vira prihaja vest, da je prekoračil bolgarski pešpolk mejo pri Balkulu v pasu Kirklisov in nasko- koval zapuščene kraje. Turške čete so prihitele in Bolgare zapodile v beg. Na bojišču je obležalo veliko število mrtvih.

Berlin, 21. oktobra. Carigradski listi poro- čajo, da so naskočili Bolgari pri Tirdjavliju turške čete, ki so bile številnejše od njih. Po turškem boju so se Bolgari z izgubami umak- nili.

Carigrad, 22. oktobra. Iz tisoč rednih bol- garskih vojakov obstoječ oddelek je skušal pri Maločarlju v smeri proti Kirklisem prekora- čiti mejo, a so ga turške čete vrgle nazaj in za- sedle najvažnejše točke.

KONJENIŠKA BITKA.

London, 22. oktobra. Dopolniti Daily Tele- grapha se je posrečilo, da je privozil v avto- mobilu do Plovdiva in poročal: V petek zjutraj je prišlo na majhni ravnini pred Mustafapašo do konjeniške bitke med dvema bolgarskima in dvema turškima konjeniškima polkoma. Okolo 3000 jezdecev se je besno bilo. Bolgari so se iz- kazali bolje od Turkov in so vse porazili, kar se jim je postavilo nasproti. Kralj Ferdinand je jezdil blizu zadaj za bitko in je opazoval boj z višine.

TURŠKI VJETNIKI.

Sofija, 21. oktobra. Na kompetentno mesto došla poročila potrjujejo, da so pri Malko Tr- novem bolgarske čete obkolile turški eskadron in ga vjele.

BOLGARSKI FINANČNI MINISTER O FINANCAH.

Frankfurt ob M., 22. oktobra. Dopolniti »Frankfurter Zeitung« je izjavil bolgarski fi- nančni minister Teodorov o finančnem in poli- tičnem položaju sledeče: stanje bol- garskih financ je ugodno in je bolgarska vlada v stanu šest mesecev iz lastnih sredstev za- doščati vsem obveznostim. Vojna je vojna in brez- dvomno bo pritiskala na naše finančno gospo- darstvo in na naš trg in kurzi bodo pešali — do prve zmage. Zakaj borza se ne uravnava po realnih činiteljih temveč je odvisna od subjek- tivnih momentov. Naš papirni denar je na- slonjen na zlato zalogo. O političnih ciljih vojne je omenjal Teodorov vojni manifest in noto velevalistim. Trije vzroki so po njegovem mne- nju merodajni: 1. Organska nesposobnost Tur- čije za ustvaritev modusa videndi s krščan- skimi narodi na Balkanu. 2. Nesposobnost Tur- čije za upostavitve reda. 3. Nevzdržnost seda- njih razmer s stališča gospodarskih interesov in človečanstva. Bolgarija ima za seboj krščan- stvo, napredek in svobodo, Turki pa nekulturo in nasilstvo.

TURKI BOMBARDIRAJO VARNO.

London, 22. oktobra. »Times« poročajo iz Sofije: Turško brodoge se je približalo v so- boto zvečer Varni na daljavo 25 kilometrov in začelo bombardirati mesto. Oddalo je nad sto strel. Krogle so padale v morje. Bolgarska torpedovka je poškodovala turško vojno ladjo, na kar se je turško brodoge umaknilo 50 kilo- metrov daleč proti Baltiku in ponovilo bombar- diranje iz velike daljave, ne da bi napravilo kaj škode. V soboto zvečer se je turško brodoge vrnilo pred Varno, kjer je ostalo vso nedeljo.

IZKRCANJE TURŠKIH ČET.

Bukarešt, 22. oktobra. Iz Konstancie je došla naslednja vest: Po večurnem bombardir- ranju Varne so pričeli Turki izkrcavati čete. Bolgarsko prebivalstvo je popadel velik strah in beži v Rumunijo.

TURŠKO BRODOVJE IŠČE GRŠKO FLOTILJO

London, 22. oktobra. »Daily Telegraph« poroča iz Carigrada: V nedeljo popoldne je bilo turško vojno brodoge odpoklicano s Črnega morja s poveljem, da poišče grško vojno bro- doge na Egejskem morju in ga napade. Pove- lje je bilo izdano vsled poročil, da je grško brodoge napadlo Dedeagak in razrušilo želez- niško progo.

TURŠKA ARMADA NA POTU PROTI KJU- STENDILJU.

Carigrad, 21. oktobra. Dnevnik »Sabah« javlja iz Skoplja, da se je turška armada od- pravila proti Kjustendilju, katerega namerava oblegati.

REVOLUCIJA V BITOLJU.

Solun, 21. oktobra. V Bitolju so se upri- politili i kaznjenci ter napadli orožništvo. Vnel se je hud boj, v kaerem je orožništvo ustre- lilo 18 kaznencev.

POHOD SRBSKE ARMADE.

Belgrad, 21. oktobra. Na uradnem mestu izjavljajo: Vsa dosedanja poročila o prodira- nju srbske armade so precej netočna. Vršili so se pač ob meji mestoma jako hudi spopadi. toda to so bili le podrejenega značaja. Turki so s pomočjo Arnavtov, ki jih pošiljajo naprej na nekaterih mestih — sicer brezuspešno — vznemirjali srbske predstraže ter bili zlasti pri Ristovcu in Modaru hudo tepeni. Srbski voji pa so šele v soboto ob 6. zjutraj preko- račili na vseh vpadnih točkah turške meje, ter prodirajo z vso previdnostjo proti jugu. Naj- dalje je dospela dosedaj armada prestolona- slednika Aleksandra, katere jedro se nahaja danes prilično 12 kilometrov južno od Žbeva (turški Zibeftehe). Predstraže armade generala Živkovića so se opetovano spopadle z musli- manskimi Arnavti, general Jonković pritiska Albance pri Podnjevu ter je to selo zasedel.

PRODIRANJE SRBSKE ARMADE.

Belgrad, 21. oktobra. Čete generala Živko- vića so včeraj zasedle Novo Varož po hudem boju ter prodirajo sedaj proti Prepolju. Naha- jajo se 15 km od meje.

Belgrad, 21. oktobra. Srbska glavna ar- mada je včeraj popoldne zavzela pod poveljni- štvom prestolonaslednika Bujanovce. Presto- lonaslednik je kot prvi prišel v mesto ter ga je prebivalstvo burno pozdravljalo.

Niš, 21. oktobra. Danes je dospel sem prvi transport skrbnih ranjencev ter so 140 srbskih ranjencev spravili v raznih lazareti.

Belgrad, 21. oktobra. Okrajni načelnik v Vranji poroča uradno, da so srbske čete včeraj popoldne 10 km južno od mesta zavzele vse turške pozicije med drugimi tudi Bujanovce in strateško važno točko Rujan.

Belgrad, 21. oktobra. Iz Kuršumlje poro- čajo da so zavzeli Srbi v soboto nekoliko oko- pov pri Podujevu in da je turška posadka v Podujevu ponoči zapustila mesto ter se umak- nila proti Prištini. — Včeraj zjutraj so bili Srbi zavzeli Podujevo ter napravili bogat plen. Do- bili so 1 zastavo, 80 šotorov, 110.000 patron ter mnogo druge municije. Vietniki pravijo, da sta se nahajala v Podujevu dva turška regu- larna polka, 6 taborov Arnavtev in 3 baterije. Arnavti so večinoma iz okrajev ob reki Labi, ter so zapustili v svoji domovini mnogo živine in druge hrane. Srbska vojna uprava je napra- vila iz osvojenih pokrajine nov okraj ter ga imenovala Labski okraj. Glavno mesto je Po- dujevo, v katerem so Srbi postavili srbske ci- vilne oblasti.

SRBSKA ČETA PROSTOVOLJCEV UNI- ČENA.

Belgrad, 21. oktobra. Večja četa srbskih prostovoljcev je včeraj 5 km južno od Raške propadla na turško ozemlje. Iz zasede je bila napadana ob albanskih turških četašev, ki so srbsko prostovoljsko četo do zadnjega moža uničili.

PODUJEVO OSVOJENO.

Belgrad, 22. oktobra. Iz Kuršumlja uradno poročajo: V soboto je pod varstvom megle več srbskih čet osvojilo Podujevo. Srbi so uplenili vojni material, 80 volov in 10.000 kg prepe- čenca. Srbi so imeli 300, Turki 600 mrtvih.

UNIČEN PEŠPOLK?

Belgrad, 22. oktobra. Tu je krožila v ne- deljo vest, da je bil 7. pešpolk popolnoma uni- čen. Čete so zadele na mine, ki so povzročile katastrofo. Včeraj so aretirali sedem oseb, ker so širile govorico o strahovitih izgubah sed- mega pešpolka.

SRBI NA KOSOVEM.

Belgrad, 21. oktobra. Semkaj je došla vest, da so Srbi zavzeli vas Gračanica, kjer se na- haja staroslavna cerkev ustanova srbskega kralja Miljutina. Srbski voji so opravili v cer- kvi svojo pobožnost ter se dali obhajati. Ura- dno še ta vest ni potrjena.

SRBI V NOvem PAZARJU.

Pariz, 22. oktobra. Iz Niša poročajo: Ge- neral Janković, ki vodi srbske operacije v No- vem pazaru, je zadel pri Merdari na arnavtske bojne sile, ki so jih Srbi razkopili. Bljže strel- nice so zažgali. Srbi so imeli sedem mrtvih in 120 ranjenih.

PROGA SKOPLJE-SOLUN.

Sofija, 21. oktobra. Bolgarski in srbski če- taši so razdrli progo od Skoplja do Soluna, vest se uradno potrjuje.

TURŠKI VOJAŠKI BEGUNCI.

Belgrad, 21. oktobra. Včeraj so pripeljali v Belgrad 11 turških vojaških beguncev ter jih internirali v trdnjavi. Izmed beguncev jih je 6 muslimanov in 5 kristjanov.

VOJNI KORESPONDENTI NA SRBSKEM.

Belgrad, 21. oktobra. Snoči je zapustilo Belgrad s posebnim vlakom 50 vojnih poro- čevalcev in šlo v Niš.

TARABOŠ PRED PADCEM.

Podgorica, 21. oktobra. Med snočno ve- čerjo je prejel prestolonaslednik Danilo nujno brzolavko, vsled katere se je takoj odpravil k svoji armadi. Črnogorski voji se pripravljajo na odločilen pohod proti Skadru in čete so se danes od vseh strani začele pomikati proti me- stu. Severne čete pod generalom Lazovićem so odkorakale iz Tuzija ter stoje že prav blizu južna kolona je zavzela danes po hudem boju vrhove okoli Belaja ob Bojani, ter mesto za- sedla. Še včeraj proti večeru je začela črno- gorska artiljerija obstreljavati Taraboš; bom- bardma je trajal pozno v noč. Vsak hip prič- kujemo sporočila, da je Taraboš vzet. — S tem prične obleganje Skadra.

CRNOGORSKA GROZODEJSTVA.

Cetinje, 21. oktobra. Vest turških in nem- škij listov o grozodejstvih Črnogorcev ne om- pram Turkom, zlasti da Črnogorci niso priza- nesli turškemu Rdečemu polmeseču, so na- pravile zelo mučen vtisk. Črnogorska vlada naglaša, da ravna jo s turškimi ranjenci v črno- gorskih bolnišnicah popolnoma enako kakor z domačini. Črnogorska vojska pa do sedaj turškega Rdečega polmeseča še niti videla ni.

GUSINJE PADLE.

Podgorica, 21. oktobra. Uradno se poroča, da je včeraj dopoldne črnogorska vojska za- vzela Gusinje po nepopisno krvavem boju, kakršnega dosedaj v tej vojski še ni bilo. V Gusinju je bilo 15.000 Turkov in mohamedan- skih Albancev. Podrobnosti o boju še manjkajo. samo toliko je do sedaj znano, da je bilo klanje na obeh straneh tako, da ga doslej še ni bilo. Na obeh straneh je padlo mnogo vojakov.

OSVOJITEV PLAVE.

Cetinje, 22. oktobra. Albansko mesto Pla- ve, ki ga je junaško branilo albansko plemo Rugova, so osvojili Črnogorci po dvednevnih bitki v šestem napadu. Mesto se je vsled silne- ga bombardiranja na mnogih točkah vnelo. Al- banske žene in otroci so se udeležili obupnih obrambnih bojev. Med mrtli je mnogo ženskih in otrok. Na črnogorski strani je mrtvih in ranjenih do 500 mož. Albanci, ki so zbežali iz mesta, so pustili na bojišču 900 mrtličev in ran- jencev; njih izgube so še mnogo večje ker so mnogo ranjencev nesli s seboj v gore.

PRODIRANJE GRŠKE ARMADE.

Atene, 21. oktobra. Grška armada je po štiridnevem boju zavzela Elasono ter pritisnila Turke proti Sartanoporonu. Tam se nahajajo grške zasede, v katerih se koncentrirajo vse se- verno grško prebivalstvo. Pri Elasoni so za- vzeli Grki vse holme ter se pripravljajo na od- ločilno bitko.

GRŠKO VOJNO BRODOVJE PRED DARDA- NELAMI.

Carigrad, 21. oktobra. Šest grških vojnih ladij je priplopo včeraj pred otok Tenedos ter izkrcalo oddelek mornarske infanterije, ki pro- dira proti glavnemu mestu. — Grške vojne ladje so se ustavile pred vhomom v Dardanele ter hočejo preprečiti, da pripelje turška flotila v Egejsko morje. Zvečer so priplole nekatere grške vojne ladje pred otok Lemnos.

BLOKADA TURŠKO-JONSKE OBALE.

Atene, 22. oktobra. Vrhovni poveljnik gr- škij bojnih sil na Jonskem morju je razglasil efektivno blokado otomanske obali od luke Gomenica do zaliva Arta.

MEDNARODNI POLOŽAJ.

Dunaj, 22. oktobra. Za presojo mednarod- nega položaja in vojne nevarnosti v Evropi je važno francosko sporočilo, da so balkanska vprašanja izločena iz rusko-francoske zvezne pogodbe. To dejstvo do zdaj ni bilo znano. Da je bilo razglašeno v sedanjem kritičnem trenot- ku, kaže, da se francoska vlada resno trudi za ohranitev evropskega mira. Nevarnost obstoji v tem, da se francoska vlada v slučaju zaplet- ljav vda nacionalistični hujskarji. Resna ne- varnost grozi evropskemu miru iz Rusije kjer razvijajo reakcionarni krogi nezmerno vojno hujskarjo; nacionalistična večina nove dume, ki se bo vsled nezasiščenega vladnega teroriz- ma nedvomno izlegla iz sedanjih volitev, utegne ovirati mirovno politiko sedanjega mi- nistra Sazonova.

MIR MED ITALIJO IN TURČIJO.

Rim, 21. oktobra. V zadnjem ministrskem svetu so se posvetovali tudi o imenovanju ko- lonijalnega ministra, ki se izvrši sedaj po skle- njenem miru med Italijo in Turčijo. Interemi- stično bo prevzel novo ministrstvo Ciolitti.

London, 21. oktobra. V diplomatskih kro- gih govore, da obsega italijansko-turška mi- rovna pogodba tudi tajne klavzule glede raz- merja s trozvezo.

Rim, 21. oktobra. Agenzia Stefani poroča, da je bila Anglija že 14. t. m. pripravljena pri- znati popolno in neom. suvereniteto Italije nad Libijo takoj, ko bi bila sklenjena mirovna po- godba in pogodba glede odpoklicanja turškega vojaštva iz Libije.

Cetinje, 21. oktobra. Črna gora je priznala suvereniteto Italije nad Tripolitanijo.

JUKIĆ POMILOŠČEN NA DOSMRTO JEČO.

Dunaj, 21. oktobra. Cesar je podpisal da- nes predlog ogrske vlade, ki ga je podal mi- nister Josipović, s katerim je pomiloštil Juki- ča na dosmrtno ječo.

SODRUG ANTON SCHLINGER UMRL.

Dunaj, 21. oktobra. Sodrugi Anton Schlin- ger je danes dopoldne umrl po operaciji na slepem črevesu. V državnem zboru je zastop- pal 36. volilni okraj (Krems na Nižje Avstrij- skem).

AVSTRIJSKA POSLANSKA ZBORNICA

Dunaj, 22. oktobra. Danes se bo pričelo redno jesensko zasedanje avstrijske poslanske zbornice.

SESTANEK ITALJANSKEGA IN AVSTRO- OGRSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA.

Pisa, 21. oktobra. Semkaj je prispel mi- nister zunanjih del San Giuliano. Danes zvečer se pripelje semkaj avstro-ogrski minister grof Berchtold. Sestanku teh dveh državnikov pri- pisujejo veliko politično važnost.

Trst.

— **Pevski odsek »Ljudskega odra«.** Pevske vaje v četrtek ob pol 9. zvečer.

— **Dramatični odsek.** Vaje v torek in sredo ob 8. zvečer v mali dvorani »Delavskega doma«.

— **Tečaj nemščine in stenografije** otvori v kratkem »Ljudski oder«. Ta tečaj se priredi za one, ki se niso udeležili prejšnjih enakih tečajev. Tečaj bo trajal do Božiča. Sodrugi, ki želijo udeležiti se tečaja, naj se vpišejo v listo, ki je razobešana v društvenih prostorih. Tečaj je brezplačen. Vodi ga sođr. Skobl. Čim se oglasi zadostno število udeležencev, se prične s poukom.

— **Tečaj slovenskega jezika** za italijanske sodruge prične v četrtek zvečer v prostorih »Ljudskega odra«. Tečaju se je prijavilo lepo število italijanskih sodrugov in sodružic, zlasti uradnikov in uradnic konzumnih zadrug. Tečaj bo trajal do pomladi.

— **Predavanje.** V soboto zvečer predava v »Ljudskem odru« dr. Dermota iz Gorice o »evoluciji, revoluciji in demokraciji«. Letaki za predavanje so že izšli. Sodrugi, ki jih želijo, naj se potrudijo v »Delavski dam«.

— **Ženski sestanek,** ki ga je sklical ženski odsek »Ljudskega odra«, se je vršil pretečeno nedeljo v gostilni »Internationale«. Udeležba je bila precej lepa tudi od strani moškega spola. Sestanek je otvoril predsednik »Ljudskega odra«, sođr. Ferfolja. Poročala je predsednica ženskega odseka sodružica **Gornikova**. Za njo sta govorila še sodrug Golouh in Regent. Končno je zaključil sođr. Ferfolja ta sestanek, ki je prinesel »Ljudskemu odru« zopet nekaj novih članov in članic. Priporočati bi bilo, da bi se prirejal tak sestanek bolj pogostoma. Morda ne bi bilo nič hudega, ako bi se sklicali enaki sestanki tudi za moške in za našo mladino. Goto-vo bi imelo društvo mnogo koristi od tega. Upamo da bo odbor »Ljudskega odra« upošteval to naše mnenje, ki se nam zdi, da je zelo dobro.

— **Shod italijanskih sodrugov proti vojni.** Pretečeno nedeljo se je vršil v gledališču »Po-leteama Rossetti« shod proti vojni in vojnim hujskačem, ki ga je sklical politični odbor ita-lijanske socialno demokratične stranke. Veliko gledališče je bilo natlačeno. Shod je otvoril in mu predsedoval sodrug Puecher. Prvi je po-ročal državni poslanec sodrud Pittoni. Ostro je napadal italijansko vladno in italijanski nacio-nalizem zaradi tripolitanske vojne kakor tudi avstrijske vojne hujskače, ki bi radi spravili avstrijsko ljudstvo v klanje zaradi kapitalistič-nih interesov na Balkanu. Predlagal je v tem zmislu resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta. V enakem zmislu je govoril tudi sodrug Tode-schini. Ko sta govorila še neki anarhist in neki delavec, je zaključil sodrug Puecher ta im-po-zanten shod. Po shodu je šla množica, pojoč socialistične pesmi in vzklikajoč proti vojni, po ulici Acquedotto do kavrne Chiozza, kjer se je mirno razšla. Rezumljivo je, da je po-skrbela policija velike varnostne odredbe za-radi miru, ki ga pa ni kalil nihče.

— **Tržaški slovenski zdravnik na črnogor-skem bojišču.** V soboto se je odpeljal z Lloyd-ovim parnikom v Črnogoro zdravnik in deželni poslanec v Trstu dr. J. Pertot. Pelje se v Kotor, od koder potuje na Cetinje in od tod na bojišče. Dr. Pertot je odpotoval na svoje stroške in bo izvrševal zdravniško službo brezplačno.

Listnica uredništva. I. R. v T.: Hvala lepa! Kar omenjaš, je že urejeno; naprošeno pa nada-ljuj! Pozdrav!

Ne sejejo, pa vendar žanjejo!

Delavsko ljudstvo vzdržuje s svojim de-lom, redi s svojo krvjo zalego otrov: visoke in najvišje gospode, fevdalne agrarce, cerkvene kneze, finančne barone in kapitalistične lenuhe vseh vrst in redov. Vsi ti nimajo drugih skrbi, kakor razmišljati, kako bi dobili še več de-narja in kako bi ga najbolje razmetali. Iz nad-vrednosti, ki jim jo prigarajo delavci v potu svojega obraza, vlečejo mastne dividende.

Na primer akcionarji rudniških obratov in plavžev so dobili leta 1905 čistega dobička 24.768.000 K; leta 1906 že 30.491.000 K in leto pozneje celo 34.157.000 K. To so prav čedne »drobtine«! Ako nastavimo povprečni letni za-služek enega delavca s 1500 K, tedaj je čisti dobiček peščice podjetnikov tako velik, kakor letni zaslužek 23.000 delavcev! Število akcio-narjev je neznatno večje od števila podjetij, saj je samoposebi umevno, da ima en akcionar po sto in sto akcij.

Seveda tožijo akcijske družbe, da morajo plačevati visoke davke in da pravzaprav nji-hovi dobički niso tako ogromni. Ali če natanč-neje pogledamo razmerje med čistim dobičkom in davki, vidimo, da davki, ki jih plačujejo ak-cijske družbe, od leta do leta padajo, česar o davkih, ki jih plačuje delavsko ljudstvo, ravno ne moremo trditi. Oni obrati, ki smo jih že zgo-raj navedli, so plačali zaporedno v letu 1905 — 6 — 7 davkov: 5.347.000, 5.558.000 in 5.507.000 K. To je res veliko, ali v razmerju z naraščanjem dobička je padalo davčno breme v teh treh letih. Davki so znašali namreč od čistega dobička leta 1905 21,66, 1906 18,22 in 1907 16,18 procentov. Vsakdo izmed nas pa ve tudi, da delavčeva mežda v treh letih ni nara-

ščala sorazmerno z dobičkom, le njega so iz-koriščali od leta do leta tako, da so iz njegovih žuljev iztiskali vedno večji dobiček.

Stavka v vevški papirnici.

V vevški papirnici je izbruhnila stavka, ker je ravnatelj, ki so ga klerikalci takrat, ko je prišel v Vevče pozdravljali, zapretil, da od-pusti nekaj delavcev, ki so bili že dolgo upo-sleni v tovarni. O povodu stavke smo že po-ročali. Značilno je pa v tej vsej stvari to, da je bil ta ravnatelj nalašč naročen iz Češke, da tudi v Vevčah pokaže svojo umetnost, ka-ko se znižujejo plače in kako se zlomi solidar-nost delavstva posamič ali pa tudi tedaj, če stopi v stavko in se brani v najobupnejšem boju, ki ga pozna delavstvo. Sedanji ravnatelj je izzval nazbrže namenoma to stavko, ker je pripravljal že dalje časa velike zaloge papirja in poleg tega je še konjunktura sedaj nekoliko slabša, ker je bila nedavno vojna Italije v Afriki in sedaj pa je izbruhnila zopet na Balkanu, kamor pošilja družba ki je ta tovarna njena last, svoje izdelke.

Neugoden čas za delavce so pripravile deloma razmere v veliki meri pa ravna-telj sam, kar potrjuje njegovo naravnost aro-gantno vedenje napram delavstvu.

Spominjamo se še velike stavke, ki je bila pred več leti v Vevčah. Takrat sta bili tam dve organizaciji in povsem smo pričakovali, da se bo delavstvo združilo v eno enotno orga-nizacijo, in otrslo klerikalnega jerobstva, ki ne bo klečeplazila, marveč samo zahtevala to, kar gre delavcem najprej sama in v skrajni potrebi solidarno z delavstvom drugih tovarn, ki prihajajo tukaj v poštev. Spominjamo se, da so se zadnjič za vevško delavstvo zavzeli štajerski tovariši, in vevško delavstvo je doseglo vsaj nekaj uspehov s prav malimi žrtvami.

Sedaj je boj pričel in izvajevati se mora do konca, bodisi s takim ali takim uspehom. Ena pa je gotovo, da se taki upravičeni boji dajo voditi, le tedaj s gotovim uspehom, če je delavstvo organizirano, če je organizirano samostojno z drugimi tovariši, ne pa v me-ščanski klerikalni stranki, ker se v takem pri-meru tudi lahko zanaša na stavkovno podpo-ro, ki jo redno dobiva. Organizacije imamo de-lavstvo zaradi tega tudi, da se založimo za slu-čaje upravičenih bojev z denarjem, ki ga v boju za pravično delavsko stvar prav krvavo potrebujemo. Kapitalisti se tudi združujejo, za-kaj bi se delavci ne.

Zločin pri vsem tem je to, da se je proti delavski organizaciji vodil več let od kleri-kalcev divji boj, ki je oviral razvoj organiza-cije. Sedaj je v klerikalni organizaciji le malo članov, našo so pa ubili. To se mora popraviti v Vevčah, drugod po Slovenskem, kjer je še treha. Delavstvo mora začeti enkrat razume-vati, da spada v delavske vrste in delavske organizacije.

Prav zadnji čas je!

Odgovorni urednik **Fran Bartl**
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Ljubljanska Tiskarna« v Ljubljani.

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprej-mejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Šiška pri Ljubljani.

Najnovejše! Najnovejše

Cena K 4.—.

Maksim Gorkij

„Mati“.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, ka-kor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je — — — knjigo založila in izdala. — — —

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih re-vij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Zdravnik strokovnjak za očesne, ušesne, nosne in vratne bolezni

Dr. Josip Pogačnik
ne ordinira 8 dni.

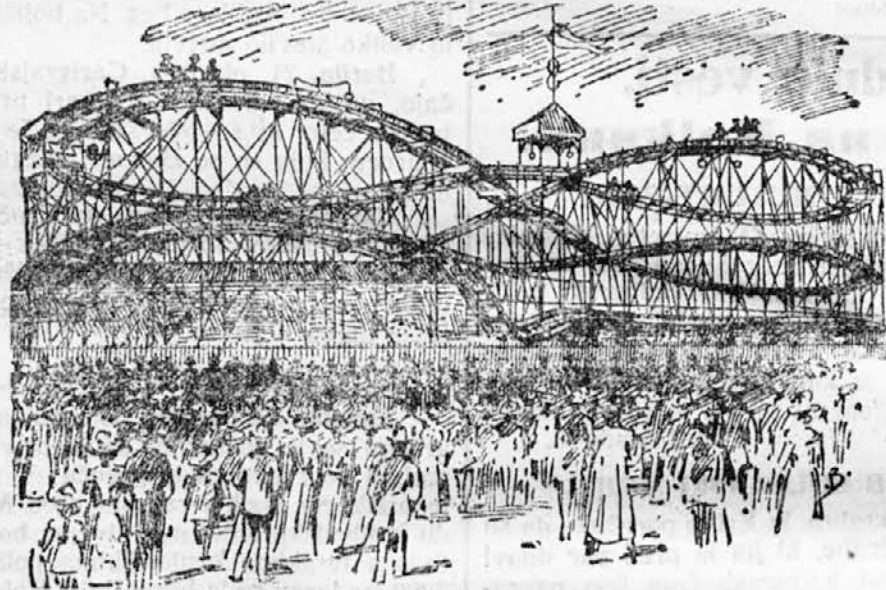
Naročajte se na Zarjo!

Priporočam svojo bogato zalogo nagrobnih spomenikov iz najraznovrstnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbnitva. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Na-ročila, bodisi iz granita, sijenita, labra-dorja, kraskega in beljaškega mar-morja itd., jako točno in z nizkimi ce-nami. Preskrbujem tudi slike po naj-nizjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek
LJUBLJANA, poleg Sv. Križa, novo pokopališče.

Lattermanov drevored. Za kratek čas že- leznica v podobi osmice (drčalnica). Odprto je od danes naprej.

Samo kratek čas

Samo kratek čas

Ali ste bolni?

Ali ste nervozni, ali Vas boli glava, ali trpite na pomanj-kanju spanja, revmatizmu, protinu, ali imate slab želodec, ali trpite na telesnem zaprtju? Ne zamudite niti trenutko,

zdraviti svojo bolezen z elektriko.

Zanimivo, sijajno opremljeno, 64 strani obsežno, s pre-mnogimi slikami opremljeno knjigo dajemo občinstvu na razpolago, da spozna blagoslovljeni učinek elektricitete. —

To knjigo pošljemo

gratis in franko

vsakemu bolniku, ki se za to zanima.

Za ženske posebna izdaja.

ELECTRO-VITALIZER, zdravniški zavod,

Budapešta VI, Andrassy-ut 27, Mezzanin 172.

Občno konsumno društvo v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)

vabi svoje člane na drugi

izredni občni zbor

v zmislu § 47. združnih pravil

ki bo v nedeljo dne 3. novembra 1912 ob 2. popoldan v dvo-rani gospoda Rihard Mihelčiča.

Dnevni red:

Preosnova združnih pravil.

Vstop je dovoljen samo članom konsumnega društva.

Zagorje, dne 19. oktobra 1912.

Franc Klobčič
zapisnikar.

Nadzorništvo:

Ivan Wallend
predsednik.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalna pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi z- preskrbljenosti za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so ne- izpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in oša- movitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življen- skega oddelka K 2.495.719. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto